

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adtuk vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyestartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitlatter sora 15 kr.

Hazai pénzintézetünk s az „Albina“.

Bizonyára rengeteg nagy hátramaradást szenvedett hazánk a fordalom alatt s még nagyobb azután 1867-ig anyagi tekintetben közgazdasági téren. A föld, kivált az erdélyi részekben nagy részt rosszul műveltetett, termése nehezen értékesíthető, befektetés nem jutott pénz, az értékpapírok ára rendkívül leszállott, kölcsönt csak nehezen és nagy kamatra lehetett kapni, a tőke kevés volt, a nemesi vagyon egymásután pusztult. A hetvenes években mindez megváltozott; vállalat-vállalat után emelkedett, különböző pénzintézetek alakultak, a közlekedési vonalak bekezdtek hálózni az országot, megnyitva a nagy közönség előtt is a távolibb városokat s országrészeket melyeket azelőtt csak a gazdagabb ember, vagy a szegény, iparos vándorlegény láthatott. Az építkezések, birtok rendezések, különböző befektetések új, meg új tőkéket igényeltek s ez igények kielégítésére bankok s majd minden nagyobb vidék központján takarékpénztárak létesültek. A kölcsönök kamatlába is lassankint olcsóbb lett s mennél inkább emelkedett az értékpapírok börzei árfolyama, annál keresettebbé váltak a pénzintézetek részvényei s annál több takarékpénztár és bank alakult, úgy hogy nemsokára ezek között is észrevehetővé vált a verseny. A pénzintézetek egyrésze maga kezdte felkeresni, felkutatni azokat, kiknél pénzeit elhelyezheti részint ügynökök, részint az ő támogatása mellett alakított pénztárak által, míg ezzel ellentétben van elég, nagyon szolid jó hitelű s a közönség, különösen a földbirtokos osztály igényeinek teljesen megfelelő földhitelintézet, mely pár egyszerű hirdetésen kívül egyebet nem tett az érdekelt közönség figyelmének felkeltésére.

E kétféle magatartás között szembőlő a különbség. A nagyszabeni „Albina“ hozzuk fel példaképpen, mely az erdélyi haza részben határozottan a legkirívóbban válik ki pénzintézetek között, s mely nemzetiségi színezetével a legjobb fogásokat teszi a román lakosság közt s amint állítják, nagy előszeretettel terheli meg a magyar birtokosokat, mire mindenfelé elég sűrűn alkalmazott ügynökei útján nyújt alkalmat. Csak azt csodáljuk, hogy amidőn annyi jó hitelű pénzintézet van, pd. a nemzeti bank, a magyar földhitel intézet, a kisbirtokosok földhitel intézete, a nagyszabeni általános elismerés közt működő földhitel intézet, a pesti kereskedelmi bank stb. még akad magyar ember, aki ügynökévé szegődik az „Albinának“ s akad bármiféle nemzetiségű, mely a drágább intézetet elébe teszi az olcsóbbnak, habár azt nem lehet oly könnyen és gyorsan megközelíteni. A betáblázások és váltók egész serege tanúsítja az „Albina“ ügynökeinek elevenességét. az intézet vezetőinek a kért hitel kielégítése végett gyorsan nyilvánuló készségét, mely verseny a többi összes pénzintézetek munkájával. És az „Albina“ nem elégszik meg ügynökeinek buzgalomával; — nézi, kutatja időről időre azt is, hogy hol állíthat egy új „Aurariát“ s „Patriát“ stb. román igazgatósággal, könyvvitellet és levelezéssel. A mely város tele van pénzintézettel, ő még tud egyet állítani némileg román szempontból, voltaképpen pedig ügyes üzleti fogásból. Egy csapással két legyet fog. Hát igaz, a többi hazai pénzintézetek nem használják fel mindezen fogásokat; de teljesíthetnének — a földbirtokos és kereskedő osztály érdekeit tekintve más kötelességeket. Állítsanak mennél több helyen fiók intézeteket; tartsanak, ha kell tiszteséges provizio mellett — megbízható ügyvédek

és birtokosok sorából szolid megbízottakat; járjanak közbe, részint a részvények egy részének megtartásával, részben olcsó kamatra szóló betétekkel támogatva, új takarékpénztárak, szövetkezetek, fogyasztási egyletek létesítése iránt; a meglevő vidéki takarékpénztárakat, ügyvitelük megvizsgálása után, hitelük arányában a legteljesebb kedvezményben részesítsék a végből, hogy mennél jutányosabban eléghithessék ki a hiteligényeket, szóval: ne feledjék a nagy pénzintézetek, hogy nemcsak részvényeseiknek és busásan fizetett tisztviselőiknek, hanem a magyar földbirtokos és kereskedelmi osztálynak az érdekeit kell első sorban szolgálni s nem hagyni szákmányul az „Albina“ és társai nagyon is buzgó élelmeségének.

Az alsófehérmegyei gazdasági egyletek.

A „Közérdek“ idei 4 ik számában igen korszerű indítvány tétetett oly czélből, hogy megyei gazdasági egyletünk szervezkedjék ujból és tétessék képessé arra, hogy hivatásának megfelelhessen.

Szólt a lezke a „Székásmenti gazdasági egylet“nek is, hiszen jól tudjuk, hogy ez öregebb amannál, s talán épen azért is halt meg, mert igen korán született.

A panasz nem ér semmit, ezért nem tartom szükségesnek, hogy mindkét gazdasági egyletünk születési idejére s lefolyt életére visszatekintsek; de annyit föl-említendőnek tartok, hogy az elsőszülött az utána következők lett áldozata, s a másodsülött megalakulásakor oly elemeket is ölelt magához, melyek egészséges fejlődését akadályozták.

Nem magyarázom szavaimat, gazdasági egyleteink tagjai megértik, ha visszagondolnak a történetekre.

Egyetértek czikkiróval, segíti kell a bajon és pedig sürgősen. A tervezett mezőrendíri törvényjavaslat a gazdasági egyletek szervezését is felölelte; talán lessz is valami belőle. Nekünk pedig kötelességünk, mielőtt azon tervezet törvénynyé válna, intézkedni, hogy maga idejében készen álljunk a közügy szolgálatára. Ézen

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Ünnep multával nagyanyám és anyám áthúzódtak a magyarutczai ref. papi lakkal ép átellenben levő S. Elek féle házába. Itt a lakszobák, kamra, hiupadlózat, pincze zárjai fel voltak törve, belőlük sok minden eltakarítva; mi megmaradt legnagyobb rendtelenségben össze-vissza hányva.

Zsigmond L.-né nem költözökhett saját lakásába haza. Kolozsvárról hazatérésünk alkalmával annyira meghült, hogy csakhamar forró lázba esett. Ő és öt éves leánykája, ki meghülés következtében szintén beteg lett S. Józsefnek lakásán feküdtek.

Megérkezett az év utolsó estéje.

Utolsó estéje azon viharos esztendőnek, mely most a legboldogított reményekkel kecsegtette magyar nemzetünk szívét; majd a legkeservebb csalódások fájdalmaival szaggatta. Utolsó estéje azon esztendőnek, mely idegrázó eseményei által hazánk polgárságának szemeiből az öröm és fájdalom miatt hullott könyveknek egy kis tengerét sajtolta; mely Magyarország térsin és völgyeiben igen számos és nagy sirhalmat domborított, legsűrűbben domborította pedig ezeket Alsófehérmegyében, honnan az oláhok magyar ellenes mozgalma kiindult; mely igen borús arculattal vett búcsút egész Magyarországtól, különösen pedig a halálra szorongatott Enyedtől.

A délutáni isteni tiszteletré hívó harangszóra templomaink zsufolásig megteltek áhitatos hívek sokaságával.

Isteni tisztelet végeztével otthonába sieltett mindenki s családi, vagy szűkebb baráti körben vett búcsút az ökrökre emlékeztető 1848-ik esztendőből.

A milyen arculattal búcsúzott 1848, ép olyannal köszöntötte az enyediakat 1849.

Deczember 31-én este Vardénernek már zsebében lehetett a Nagyszabeben székelő cs. főhadparancsnokság olyan értelmű utasítása, hogy másnap reggel, seregével Enyedet hadja oda és gyorsított menetben vonuljon Nagyszabem felé.

Ezen éjjelen Prodán is Enyeden hált, Valószínűleg Vardéner utasítása következtében. mert különben éjjelen ritkán szokott Enyeden maradni. Ezen éjjelen bizatott meg Vardéner által Prodán Enyed térparancsnokságának tisztjével és irtak össze együtt állítólag 40 enyedi tekintélyesebb férfit, kik ellen kora reggel az elfogatási parancs ki is lett adva.

Tény, hogy új év kora reggelén a cs. katonák, némelyek szerint Prodán emberei is, elkezdették Enyednek tekintélyesebb férfait összefogdosni.*)

Lette erre Enyeden igen természetesen nagy rémület lotás, futás. Mindnik nő sietett férjét, anya fiát elrejtteni, hova csak rejthette. Egy elfogási jelenetet magam is láttam. Eképen ment véghez: Sándor József ref. pap, ki rendszeren reggel korán szokott kelni ép ujszertendei beszédére készült, midőn reggel 8 óra tájt nője rémületen dolgozó szobájába rohan s így szól férjéhez „Istenért menekülj, mert a férfiakat a katonák s oláhok fogdoszák össze“ Sándor József gyorsan rendbe szedi magát, karjára

*) Az elfogatásra vonatkozó rendeletet végrehajtó katonák vezetésében a nagyenyedi kaszinó egy oláh származású régi meghitt szolgálója, kit foglalkozási köre után közönségesen K a s i n o Jánosnak neveztek, fejtett ki kiváló buzgalmat. Ezen atyáit Juhász honvéd őrnagy 1849. nyarán Tövisen kézzel kerített fűbe lövette. (Horváth József enyed városi főjegyző szives magán közlése alapján.)

veszi palásját, fejére czilinder kalapot tesz s az utcán keresztül átszalad édes anyjához. Ez felnyitja a pincze zárját fiát a pinczeleposztozaton levezeti, a hordók közt elrejtí s a pincze ajtaját rá zárja. Pár perc múlva a papné a papné cselédétől átizen, hogy férje rötkön menjen haza, mert két katonára várja, kik biztosan tudják, hogy hol rejtőzködik. Rejtek helyét cseléd árulhatta el. Erre az öreg anya ujra lemegy a pinczébe. A vett izenetet fia tudomására hozza, minek következtében S. J. onnan kijön anyjától néstésvérétől búcsút vesz s haza megy. Honn a két katonára csakugyan várt reá, azonnal a császár foglyának jelentették ki s alig engedtek annyi időt, hogy egy rend fehérműt, néhány aranyat és ezüst buszast magához vegyen s aztán szuro nyos fegyverek között vitték.

Mivel a katonaság elutazása sürgős volt, hirtelenben nem tudtak a 40 összeirtból 19-nél többet összefogdosni.**)

Mikor az elfogatások véget értek, császári katonák már elindulásra készen sorakozva állottak a városháza és a Bethlen-főtanoda főépülete előtt s 9 órakor a szerencsétlen foglyokat közre fogva Tövis felé trombita harsogás,

***) Kezesekül elhurozoltattak: id. Gyarmathi János, a kollegium udvarbírája, Horváth Lajos városi pénztárnok, Sándor József ref. pap, Virágháti József v. tanácsos, Enyedi Sándor mérnök, Sipos Pál ügyvéd, Szili Imre birtokos, Beke János városi szolgabíró, Kovács János iparos polgár, id. Veress Bálint iparos polgár Patkos Máttyás v. tanácsos, Bartha István iparos polgár, Lozstájner Károly v. szolgabíró, Zsigmond András birtokos, Finta János v. szolgabíró, Telogdi Károly birtokos, Polgári István birtokos, Kiss Károly v. tanácsos és id. Veres Pál birtokos. Az elfogatás elől sikerült menekülniök, a többiek között O. Veress Károly, ügyvédnek, Jenei Elek birtokosnak, Veres Bálint, ügyv.-nek Ungerpek J. v. sobásznak, Basa Mihály enyedi, Basa István esombordi ref. papoknak, F. Sándor János birtokosnak, Lengyel Albert birtokosnak Vizi István nyomdásznak, Málnási József ref. énekvezérnek stb. stb. A két Basa a ref. templom hiu padlózatán Málnási J. a ref. templomban, Vizi a luth. papi lakban rejtőztek el. (Részben Keul Károly szives magán közlése alapján.)

esetőség bekövetkezte előtt is, most a cukoripar megalapítására kezdetén — épen megyénkben, melynek központjára építetik a cukorgyár — kiváló hasznára lenne megyénk gazdaközösségének egy helyesen szervezett és feladatának megfelelő gazdasági egyesület, melynek szakértő tagjai gazdasági a cukorrépa termelésében, s annak művelésére használandó gépek kezelésében, nagy előnnyel oktathatnák.

Munkára hát tisztelt gazdátársak! és mi volna az első teendő?

Nézetem szerint a „Székásmenti gazdasági egyesület”, mintán elnöke és vezető alelnöke — fájdalom — meghaltak, s miután élete ellen elkövetett merénylet felett már eléggé kibusultatta magát, nyújtson békejebbet testvéreinek, s a központi egyesület fogadja testvérét ölelő karokkal panaszkodjék el egymásnak — mint történni szokott — sérelmeiket, s azután kibékülve egyesüljenek örökre és elválaszthatatlanul a közögy javára.

Mindkét egyesület szabályszerűen megerősített alapszabályok szerint jött létre; ezekben intézkedés van téve minden eshetőségre, így a feloszlás esetére is. Járjunk el e szerint.

A központi egyesületnek él — hála Istennek — egész tisztí kara; a székásmentinek is maradt még életben egy — nem irigyelendő sorsu — alelnöke, így mindenképp előtérbe kerül a két egyesület elnökei hívják össze a választmányokat a központba Nagyenyedre. A választmányok mindkét részről küldjenek ki bizottságot, melyek együttesen tárgyalva a két egyesület egyesülésének módjait állapítsák meg, dolgozzák át újból gazdasági egyesületünk alapszabályait, s készítsék elő az egyesülés ügyét, hogy azt egy összehívandó közgyűlés véglegesen elintézhesse. Ezen munkát folytán a közös bizottság elnöke, mindkét gazdasági egyesület még életben levő tagjait hívja meg közgyűlésre a központba Nagyenyedre, melyen — az alapszabályokban eshető változtatások megtételére előírt módosítások megvitatása mellett, az új alapszabályok véglegesen állapításának meg, s ezek szerint a két egyesület egygyé olvadva szervezkedjék.

A szervezkedést illetőleg részletekre becsátkozni — s így a kiküldendő bizottságok munkakörébe vágni — nem kívánok, mert az talán nehezitné az ügy lebonyolítását, de annyit kötelességemnek tartok kimondani, hogy én e tárgyban a megyei gazdasági egyesület egyik tisztelt alelnökével már röviden értekeztem, és mint egyes személy — igénytelenségemből kifolyólag — annak adom az első lépés megtételére; határozzon időt és helyet a választmányok, illetőleg a közgyűlés megtartására, tudassa azt kellő időben velem és én kötelességemnek tartandom megtenni mindent, a mi ezen nagy fontosságú ügy rendbehhozására vezet és töllem kitelik.

Timár Károly,

a „Székásmenti gazdasági egyesület” ez idő szerint egyedüli alelnöke.

LEVELEZÉS.

Alamor 1890. január 29.

„Az alamori olvasó egyesület”, mely sok éveken át nyújtott szellemi élvezetet körében lakó tagjainak, ujja alakult. Köztudomásu, hogy az alamori birtok gazdát

eserélt, s így előbbi birtokosa, mint az egyesület főpártfogója, egyesületet az eddigi javadalmazásban többé nem részesítheti. Ez okból az egyesület ez időszérienti és még élő alapító tagjai a közelmúlt december hó végén közgyűlést tartván, elhatározták, hogy az egyesület — alapszabályai alapján — továbbra is „alamori olvasó egyesület” címmel tartassék fenn. Minthogy pedig most már hajlék nélkül maradt, székhelye tétessék át Vizaknára, honnan — vasuti és postaállomás lévén — tagjai könnyebben kaphatják meg a könyveket. A szervezés megteremt. Tiszteletbeli elnöknek választott Kelecsényi Károly esperes, mint a ki tulajdonképen az egyesület alapította. Gróf Teleky László, mint már régebben választott tiszteletbeli elnök szintén állásán maradt. Elnöke lett az egyesületnek Sylvester Domokos, jegyzője Szóts József polgármester, pénztáros Herepei Károly rendőrkapitány, könyvtárnok Timár Károly, kinek házába helyeztetett el a könyvtár is. A könyvtár rendezés bevégeztetett, a könyvek lajstroma kinyomatott, sőt a könyvek kiosztása is már folyamatban van. Van az egyesületnek 1890-re Vizaknáról és vidégről, eddig beiratkozott, 42 tagja. A megelőző évi tagokhoz fölhívás küldetett, részint a beiratkozásra, részint pedig azért, hogy a kezükön levő könyveket küldjék be a könyvtárba; mert nem kevesebb mint 237, mond kétszázharminchéz mű van kiosztva az egyesület tagjainak. A könyvtár tartalma ez idő szerint 942 különböző mű — nagyrészt szépirodalmi — 1832 kötetben. A pénztár a múlt évi pénztárnoktól 138 frt készpénzzel vétetett át, és most a folyó évi jövedelemmel képessé lett az egyesület arra, hogy a néhai Soltész N. János jószágfelügyelő halála után a könyvek megrendelésében beállott mulasztást kipótolja, s az egyesület könyvtárát újabb művek megrendelése által gyarapítsa. Új tagok beiratkozása még mindig szívesen fogadtatik el. Azon tisztelt tagtársakat pedig, kik a megelőző években kivett könyveket még nem küldötték be kérjük, hogy ezen kötelezettségnek eleget tenni szíveskedjenek, hogy így ezen közhasznú ügy fejlődését előmozdítsák és ne hátráltassák.

SZINÉSZET.

Egy havi itt időzés után, csütörtökön, január 30-n elmentek. Hátrégett rosszat mondani senkiről sem illik, a végén nem is lehetne a Marosújvárra vonult Thália papjairól nagyon kedvezőtlenül nyilatkozni, hisz jó színészek voltak ők, ugy az operette társulat, mint a drámai. Siker kísérje utakon! A darabokról való megemlékezés során a szombaton adott „Doktor bácsi”-ig mentünk, melyről ismételtelen a legkedvezőbben nyilatkozhatunk, kiváló dicsérrel emlíve: Miklósy Ilonkát, Nagynót, Bárdyt, s mindenek felett Kendyt a Luboszki szerepében, ki gyakorta zajos hahótára ragadta közönségét. Vasárnap 26-án „Kisvárosi hírességek” került színre, szintén sikeres előadásban, melyre nagy szükség lévén az egyensúly helyreállításánál, mi nagyon is megbomlott, tekintve a darab jelentéktelen tartalmát, bár mulatságos fordulatokban nem szegény, s francia ízű, könnyed kifejezések és megjegyzésekben épen bővülködik, mégis

társul adhatta, hogy míg csak lehetséges, a szerencsétlen várost kímélje, oltalmazza. Erre Prodán erkölcsileg is elkötelezve érezhette magát, mivel mint Enyed közelében lakó papnak az enyediék között számos ismerőse, sőt ugy az iparos, valamint az intelligens osztályhoz tartozók közül néhány meghitt barátja is volt.

Prodán Juon (Probus) dezvári (Közésmegyében) görög kath. pap fia, muzsinaí szintén görög katolikus pap magas, erőteljes testalkatú, barna férfi volt. Arzat dus, akkor már kissé öszülésnek indult, nem hosszú szakáll és bajusz fődte. A magyarnyelvet tisztán és folyékonyan beszélte, miből arra lehet következtetni, hogy magyar főiskolában, talán ép a kolozsváriak valamelyikében tanult. Beszédét értelem, nyugodtság, megmondoltság jellemezték. Jelentékeny tudományos képzettsége társadalmi routineja, paptársaitól előnyösen különböztették meg. Enyeden pár intelligens család ajtaja előtte nyitva volt. A kiválóbb enyedi iparos polgárok közül, a pusztulást megelőzőtt években akárhánynyal barátságos lábon állott, velök éjelezett, kátyázott. Általában feltűnő volt Enyeden és vidékén, hogy lehetséges, intelligens ember letére oly csekély javadalmazásu egyházközösségben tengődik mint pap, a muzsinaí görög katolikus egyház. Tehetségét a felkelő oláhok is elismerték, mi mellett azon körülmény tanuskodik, hogy a Muzsina körül, 1848. okt. napjaiban alakult és 17-én az Enyedről ellene kivonult magyar csapatokkal szembe ütökötet elfogadott, mintegy 12 ezer főből álló felkelő oláh tábor vezetésével ő volt megbízva.

Mint Enyed város térparancsnokának 2 hadsegőde volt egyik egy Binder nevű század polgár, másik egy Albu (Fehér) nevű kétszáz fős oláh származásu egyén. Ez utóbbiban, ki Fehérnek hívatta magát, a szorongatott enyediék némi bizalmukat is helyezték.

magyarul visszaadva nagyon üres valami volt, nélkülözve a dialektikai értéket, mely eredetiben teszi élvezetessé. Hétlón 27-én közkívánatra másodsor, a Nagyné Könyves Mari jutalmául adott „Válás után”. A darabot ugyan ezen erőttől előadva már előnyösen ismerjük. Csupán sajnálatunkat fejezhetjük ki a közönség részvétele felett. Mindezeknél sokkal nagyszerűbb volt kedden január hó 28-án a „Zsidó honvéd” előadása. Tollunk gyenge, szavunk erőtelen. — De tekintettel arra, hogy véghetetlen kevesen voltak, kellemes kötelességemnek tartom legalább a kíváncsiságot felhívni, hogy ki mint tud, ugy szerezen magának tudomást róla. Már a kezdet is peches volt: Kovács kiáll s jelenti, hogy Kendy Gusztáv rosszullette miatt Boér János marosújvári műkedvelő volt szíves szerepét átvenni. Alászolgálja! Boér János egy nagyon jó műkedvelő, de Kendy Gusztávval egyáltalában nem ér fel; mindazonáltal magához mérten a darabban becsülettel megálta helyét, tudta is jól szerepét, mit a többiekől még a leghallgatagabban sem mondhatunk el, nem volt ritka eset, hogy a sugóra hallgatva ketten mondtak egy szerepet. A műkedvelők czigánya is széleskedett, amennyiben a függőnyt a legérdekesebb jelenet előtt lebocsátotta s ez által nagy gondot adott a színészeknek, hogy miként tartsák meg a meglazult összefüggést a darabban. Lelki nyugalommal elmondhatjuk, hogy az előadás a komikusságig gyenge volt s pláne midőn a darab szövege szerint a zsidó kapitány a maga zsidóival Budavárát hősiesen beveszi, a kis publikum hangulata a kedélyesség legmagasabb fokát érte el. Tegyük meg a kivételt Rónai Karollal és Miklósy Ilonnal szemben, kik szerepüket eléggé tudták s ők maguk is elfordulva jól mulattak a furcsa galimatias felett. Szerdán 29-én Rónai Karola jutalmául Hugó híres darabját „Quasimodo”-t láttuk kifogástalan összevágó előadásban. Lám mit tudnak ők! A szereplők egyenként dicséretre érdemesek s ezt szívesen meg is adjuk nekik. Jó hangulatban mentünk haza szerdán, rendezvözét adván szombatra, a derék iparosok báljára.

Zwicker.

VEGYES HIREK.

— **Január 30 a gyászemlékü nap,** Rudolf trónörökös ő fensége szomorú esete feledhetetlen marad. Haza szerte megülték a veszteség fájdalmas évfordulóját, legkiválóbban Bécsben és Budapesten.

— **Az ujonozás vármegyénkben március 1-én** kezdődik Vizaknán és Alvinczen. Március 4 és 5-én a kisenyei járás (sorozó hely: Alvincz), 17—19-én a balázsfalvi járás Balázsfalván, április 8—9-én a marosújvári járás Marosújvárt, április 10—12 a nagyenyedi járás N.-Enyeden, április 16-án N.-Enyed város, április 17-én Gy. Fehérvár város, április 18—19-én a m.-igeni járás M.-Igenben, április 22-én Abrudbánya város, április 23—25 a verespataki járás Verespatakon fog ujonozni. Az alvinczi, kisenyei, nagyenyedi és a verespataki járások ujonozását Csató János alispán, a többi járását ifj. Gáspár János t. b. főjegyző katonai előadó fogja vezetni.

A szabadságharc leveretése után 1851-ben Prodán a gyulafehérvári katonai parancsnokság, Nagyenyed elpusztítása miatt elfogatta, bebörtönözte.

Innen kiszabadulva kenyér nélkül hányódott, vetődött. A magyarok részesítették némi gyámolításban. Hír szerint a nállánál jóval hatalmasabb Axenti Szever keze működött titkon az ellene megindított hajszában, ki Nagyenyed feldulásának odiumát egészen Prodánra igyekezett áthárítani.

Meghalt 1852—53-ban Gyulafehérvárt, mint mondani szokás a kertek alatt. Eltemetésére a gyulafehérvári magyarok adtak össze néhány forintot.

A várbeli ref. templomban, 1849. január 1-én nem volt isteni tisztelet.

Hasonló eset, mióta ama 400 éves imaház fenn áll, nem fordult elő több.

Ezen körülmény egy magában is elegendő jellemzi Enyed akkori viszonyait.

Az egyik ref. papot, mint foglyot huzelták a császári katonák; a másik Basa Mihály a templom hiru padlózatán, Málnási József énekvezér benn a templomban rejtőzködtek egész nap. A város utcáin siri csend honolt.

Az nap este Prodán láncákkal fegyverzett őrsapatokat járattat a város utcáin, melyek nem bántottak senkit. Az estéli őrszolgák nem szüneteltek a katasztrófa bekövetkeztéig. Rablás ez idő alatt nem fordult elő.

Prodán engedelmével a városi hatóság is szervezett némi polgári őrséget. Az oláh őrség legfőbb tanyája a Magyarutca végén levő u. n. „Utolsó krajczár” fogadó helyiségben volt.

Nagyenyed nőiről büszkeséggel jegyezhetem fel, hogy eme vészes napokban ritka szép lelki erőt tanúsítottak.

— **Megyei** számosan pályáz igyekezvén párt az érdeklődést a képzettséggel a Jureh Károly, E uemzedéke közt és kolozsmegyei körjegyzői állom borosboesárdi tő elég káros pres adtak be. A pr Sámuel, a May jegyzői állomás

— **Az als** hetivásáinak a valo szabad lito m. kir. kereske k a lejratával, m — **Áradá** esős idő, sok k munkáitait a M lyesztvén 3 ver iaszak, összetör folyam csúszta vón el, ezek k

— **Nekr** és gyermekei: adó-ellenőr, Ete m. kir. adóoszt Köveesy Zsuzs, jelentik a jo Bejényesi Kom 50-ik, boldog k vedés után f. k a megoldogult portusi romka hamvaira.

— **Megh** község képvise u. 4 órákor a községi gyűlés zóválasztás, 2. elhasadt haran fizetés ügyében Nagyenyed, 18 Török Bertalan

— **Érte** kapesolt női második felébe u. m. 1) a fel fehéremű szak színes himnüs 1-én kezdetét. f. é. február 1 1890 jan. 31.

— **The** számában azt írja huszonöt évi itt

Férjökét batorították.

Küldötté helyzete felett Indították me „Bakkös” nev nyába kivezett utetea végén tartották; a jő nem tudtak n

Erellyes sérthetlenség Fordult

tolakodott feg utasította ki, kapta meg.

Megóvta trófát közvetle idején is. Enu árt nem fizeti

A gyilk gyermekere, a igyekezett fel láncsa szúrás

Ilyen le irtózatos emk nagyságának tették volt. méltó magat mely n.éltó érette s hálá

*) Ezen

***) Prodánnak a Sebesi-féle háznál volt szállása, a Bethlen-főtanoda „Sisak” nevű vendéglőjével átellenben.

— **Megyel ügyek.** az alvinczi főszolgabírói állásra számosan pályáznak, természetesen most csak magán uton igyekezvén pártot gyűjteni. Örvendőts jelenségnek tartjuk az érdeklődést s különösen azt, hogy derekas gyakorlat, képzettséggel bíró tisztviselőink közül Damó Vilmos főbíró, Lőrinc Károly, Frits Vilmos szolgabírák, vármegyénk újabb nemzedéke közül pedig Vinczenti Károly diódi birtokos es kolozsvári töltelet be Sükösd Gerővel, A románok. elég káros pressio folytán, nem szavazván fellébezést adtak be. A preszákai körjegyzői állomásra ifju Demeter Samuel, a Mayer Áron lemondásával megürült vingárdi jegyzői állomásra Péterffy Kálnán helyettesített.

— **Az alsófehérmegye területén levő községek** hetivásárainak e megyebeli iparosok által árusítás czeléből való szabad látogatásáról szóló megyei szabályrendeletet a m. kir. kereskedelmiügyi miniszter helyben hagyta 69 379 k. a leírattal, melyel iparosaink régi ohajtása teljesült.

— **Áradások.** Január 22-re virradólag a rendkívüli esős idő, sok kárt esítvén. A csombordi hid czölőprerési munkálatait a Maros felszakadt jége gázolta meg, elsőlyestvén 3 verőgépet, melyek közül később kettőt kihalasztak, összetört állványaikra mott igazítják. Az Aranyos folyam csúszta a legnagyobb károkat, számos hidat sodorván el, ezek közt a topánfalvit is.

— **Nekrológ.** Belényesi Komáromy Viktor a maga és gyermekei: Sarolta és férje Timár Mihály m. kir. adó-ellenőr, Etelka, Gyula, Josefa, és férje Hannel József m. kir. adótitisz, Anna, Károly, továbbá mostoha testvérei Kövecsey Zsuzsanna és Kövecsey János fájdalomtelt szívvel jelentik a jó nő, édes anya, testvér és gyöngéd rokon Belényesi Komáromi Viktorné szül. Virágh Róza életének 50-ik, boldog házasságának 20-ik évében, hosszas szenvedés után f. hó 16-án este 7 órakor történt elhunytát. A megdölgölnak hült tetemei f. hó 19-én a maros partosi rom-kath. sírkertbe tétettek örök nyugalomra. Béke hamvaitra.

— **Meghívás.** A nagyenyedi romai kath. egyház község képviseletének t. tagjait f. év február hó 2-án d. u. 4 órakor a minoriták rendházában tartandó egyházközségi gyűlésre tisztelettel meghívjuk. Targysai: 1. Jegyzőválasztás, 2. a zárszámadás megállapítása, 3. az elhasadt harangok helyett újak rendelése, 4. kántortanítói fizetés ügyében intézkedés, 5. előterjesztés iskolatgyben. Nagyenyed, 1890. január hó 28-án. Deli Ödön lelkész, Török Bertalan, főgondnok.

— **Értesítés.** A helyi áll. polgári leányiskolához kapcsolt női kézimunka tanfolyamon folyó iskolai év második felében három, 5—5 óra terjedő szaktanfolyam u. m. 1) a felső ruhaszabás és varrás tanfolyama, 2) a fehérnemű szabás és varrás tanfolyama, 3) a fehér és színes hímzés és csipkeverés tanfolyama veszi február 1-én kezdetét. Ezen tanfolyamokra a beiratások legkésőbb f. é. február 10-ig eszközölhetők az iskolában. Nagyenyed 1890 jan. 31. Dancs Samu igazgató.

— **The Gresham.** A „Pester Lloyd“ f. é. január hó 12-ik számában azt írja, hogy ezen életbiztosítási társaság, mely több mint huszonöt évi itteni működésénél fogva teljes polgárjogot nyert

Férjüket, fiaikat sok leleményességgel rejtegették, bátorították.

Küldötték, hogy menjenek és a szorongatott város helyzete felett folytatandó tanácskozásokban vegyenek részt. Indították menekülési útjokra Torda felé, rendszeren a „Bukkkös“ nevű erdősegen keresztül, mert a Torda irányába kivezető ország utat Prodán Őrsapatai a Magyar-utca végén és a „Miriszlói fogadó“-nál*) megszállva tartották; a jövőktől menőkötől ulvelet kértek s ha ilyent nem tudtak mutatni letartóztatták.

Erélylyel védelmezték a családi élet tűzhelyének sérthetetlenességét.

Fordult elő eset hogy a családi tűzhely mellé toladott fegyveres oláhota ház asszonya olyan erélylyel utasította ki, hogy az ajtót, melyen betolakodott alig kapta meg.

Megóvták a szeplőtlen tisztaságot nemesak a katasztrófát közvetlenül megelőzőt napokban, hanem a katasztrófa idején is. Ennek megóvása érdekében ha egyébben elég árt nem fizethettek, életüket adták oda.

A gyilkolás idején a nő férjére, fivérére, az anya gyermekére, a mátká mátkájára borult s tulajdon testével igyekezett felfogni az ezeknek szánt halálos golyót vagy láncsa szúrását.

Ilyen lelki erőt tanusítottak Nagyenyed női ama irtózatoss emlékü napokban, mikor a férfiak a veszély nagyságának láttára, mint mondani szokás, fejüket vesztették volt. Bizonyára olyan nemes, olyan dicséretre méltó magatartása Nagyenyed akkori női közönségének, mely néltó arra, hogy az utókor elismeréssel adózzék érte s hálás emlékezetben tartsa.

*) Ezen fogadó helyiség ma nem létezik.

(Folytatása következik.)

előzékenysége és szabadelvű feltételei miatt pedig mindinkább tért bődít, ezennel közzébesztja 1888/89 évi működésének jelentését, mely működésének minden irányában tekintélyes haladást tüntet ki. Emeltesre méltó ez alkalommal, hogy a „Gresham“ ezidén is teljes figyelmét a tartalékalap gazdagítására fordította, mely ezáltal ismét 3.956.563 frkkal gazdagodott és jelenleg több mint 106 millió frankra rug. E társulat évi jelentése, mely az 1889 június hó 30-án befejezett 41-ik üzletéről szól, és a részvényesek 1889 decz. hó 10-én tartott rendes közgyűlése elé terjesztett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az elmúlt év eredménye rendkívül kedvezőnek mondható. A társulathoz az utolsó év alatt 5923 biztósítási ajánlat nyújtott be 49.069.600 frk értékben, melyek közül elfogadottak 50140 drb. 40.748.650 frk biztósítási összeggel és erről a megfelelő számú körvény ki is állítottatott. A díjbevétel, a visszabiztósítási díjak levonása után 15.050.885 frk 52 cts.-ra rug, a miben a 1.480.079 frk 27 cts.-mot tevő első évi díjak befoglaltatnak. A kamat számla mérlege 4.277.633 frk 34 cts.-mot tesz, miáltal a társaság évi jövedelme — a díjbevétel hozzászámításával 19.325.518 frk 85 cts.-ra emelkedett. A társaság az elmúlt év folyamában 8.515.351 frk 56 cts.-ot utalványozott oly követelések folytán, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt biztósítási és vegyes biztósítások stb. fejében fizetett a társaság 1.978.229 frk. 79 cts.-ot. Kötvények visszaváltására 1.571.691 frk 04 cts.-nyi összeget fordított. A biztósítási és járadék alapok 3.956.562 frk. 23 cts.-al gyarapodtak. Az összes eszelekvő vagyon az üzletév végével 106.578.528 frk. 96 cts.-ra rugott. Tőkebefektetések: 1.774.504 frk 27 cts. a brit kormány értékeiben, 539.819 frk 79 cts. az India és gyarmati kormányok értékeiben, 13.626.873 frk 64 cts. idegen államok értékpapírjaiban, 1.734.190 frk 10 cts. vasuti részvények, elsőbbségek és garantségek, 48.027.020 frk 31 cts. vasuti és egyéb kölesön-kötvényekben 16.365.280 frk 52 cts. a társaság ingatlanjaiban, melyekben a társaság bécsi és budapesti házai befoglaltatnak. 8.832.044 frk 35 cts. jelzálogban és különböző értékekben 14.778. 798 frk 98 cts.

— **A tél kitaró** havazással a napokban ismét beköszöntött, bár a hőmérséklet a 0 fok körül ingadozik s így kilátásba helyezhetjük, hogy a már olvadni készülő hótömeg vízzé válva a tavaszi és őszi locsós napok kellemelem emlékeit fogják lelkünkben felidézni.

— **Farsang.** Az Emke balázsfalvi vidéki köre kölcsönkönyvtára javára február 4-én, a vizaknai „Önkéntes tözlő egyesület“ február 8-án, a nagyenyedi Bethlen főiskola ifjusága február 8-án tartják táncszertályaikat.

— **A kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézet végzett hallgatóihoz.** Az ezen tanintézetben az 1872, 73, 74, 75. években valamint az 1880 és 81-ki tanév alatt végzett halgatók annak idején abban állapodtak meg hogy az 1890-ik év huszadik kedjén, tehát f. é. febr. 18-án a tanintézetnél összejönnek. Ezen összejövetelre az illetőket az igazgatóságnál letelt irataik alapján ezennel figyelemzettem s az intézetben való találkozára meghívom Vörös Sándor igazgató.

— **Iparosbál.** A tegnap éjjel zajlott le az iparosok önképző és betegsegélyező egyletének táncmulatsága. Lapunk mai számának hírvonatát a bál első óráiban már lezártuk s így a lefolyásáról és biztosan remélt sikeréről csak jövő számunk hasábjain lehetünk szerencsések részletesen szólnani.

CSARNOK.

Berlini levél.

Augusztá császárné halála — temetés. Politikai állapotok. Vilmos császár utazási terve. Magyar egylet. Farsang. Berlin, 1890. január hava.

Tisztelt szerkesztő uraim! Alig zajlott le a braziliai császár dráma s érkezett meg az ősz excsászár Európába, mindjárt újabb csapás érte, elvesztette felséges nejét, ki hosszú időn át jóbán roszban osztály részese vala. E császárné halálát, még ugy szólvá az új év reggelén követte egy másiknak: Augusztá, I. Vilmos nagy német császárnéna halála. Nagy megpróbáltatásokat állott ki Augusztá császárné az utóbbi két év alatt: előbb elvesztette szeretett férjét, kivel megteremtette a német birodalom egységét, azután csakhamar egyetlen fiát, kiben a német nemzet egy leendő böles királyát gyászolja, s egy hamar el sem fogja felejteni. Ily megrendítő csapások annyira megtörték erejét, hogy megkapyan a ragályos járványt, mely még fokozottabb mérvű gyuladásokba ment át, folyó hó 7-én bevégezte felséges életét 79 éves korában.

Augusztá császárnét méltán gyászolja a német nemzet, mert ha boldogult férje alatt az ország erőssé, hatalmassá és virágzóvá lett: ugy ő sem szűkölködött a női érényekben s nemzete iránti rokonszenvét, szeretetét számtalanszor kimutatta. Semmi sem tanuskodik inkább nemes lelkűségéről, humanismusról, mint azon tette, hogy midőn ez előtt három évvel a berlini magyar egylet saját pénztára javára a Vilmos császár által átengedett opera házában egy matiné rendezett: ő volt az első, ki jegyét 400 márkával váltotta meg s az elnökhöz intézett meleg hangu levélben nagyon elismerőleg nyilatkozott az egyesületről, más alkalommal ugy mutatta ki a magyarok iránti szeretetét, hogy a hődmezővársárhelyi árvizkárosultak javára 800 márkát küldött az egylet elnökéhez, hogy juttassa rendeltetési helyére. Végrendeletébe n királynénknak is értékes drágaságokat hagyott.

Temetése 11-én ment végbe; ennek főbb vonásokban a következő leírását adjuk. A gyászmenet a kir. palota kápolnájából indult, hova az előtt való este szállították át nagy ünneplésséggel. Ott azonban előbb elvégződött a

gyászszertartás, helyen a domechorus mélabus accordjainak elhangzása után Stöcker udvari lelkész olvasott fel részleteket a bibliából (Zsolt. 90. 2. 3. 10. 12. Márk. 14. 6. S. I. Tim. 5. 5. Egyház. 2. 6—8. s. b.), miután Kögel udvari főpap a császárné kedvenc jelgége alapján: „Seid fröhlich in Hoffung, geduldig im Trübsal, haltet an am Gebet“, egy gyönyörű szivreható beszédet tartott, felsorolva mennyire megtestesülése vala ezen elvének a boldogult császárné, ki még az ünnepek alatt is elmondogatótá ezt unokáinak.

Míg a kápolnában ezek történtek, az alatt az „Unter den Linden“-re nagy néptömeg gyűlt össze, várva a menetet, kordont a különféle testületek, egyletek, egyetemi hallgatók képeztek, valamennyien díszben és saját gyászba vont zászlóikkal. A menet élén a királyné lovas és gyalog ezredei haladtak zenekaraik gyászindulói mellett, majd jött a papság, udvari személyzet, kamarások, aztán a gyászkoesi 8 feketébe vont ló által vonva. A kocszi feletti díszes gyásztakaró négy szögletét a „fekete sas reud“ négy keresztese tartotta. Par lépésre a kocszi után Vilmos császár lépdelt tábornoki egyenruhájában, aréznál a mély gyász és a meghatottság jeleivel, kísérve a szász király, a bádeni és a weimari nagyhercegek által. Utánuk a két császárné, a többi fejedelmi méltóságok, udvari küldöttek, miniszterek és a számtalan hatósági küldöttség.

Igy haladt a menet egészen a Siegesseileig, hol ő felségeik kocsira ülve mentek ki Charlottenburgba, míg a gyászmenet a katonaság sorfalai között haladt. Charlottenburgban férje és fia mellé helyezték a császári mauzoleumban. Az udvar három hónapi, a nép hat heti hivatalos gyászt tart. Másnap valamennyi templomban gyászistentiszteletet tartottak.

Igen hatalmas és felelmes elemmé kezdett válni Németországban a szocialismus; törvények, rendeletek, büntetések nemhogy vissza rettentenek, sőt nevelik, erősítik. Egyházi év politikai lapok naponként foglalkoznak a kérdéssel, hogy mikép lehetne leghelyesebben megoldani, az állam pedig egy oly törvényt akar hozni, mely jogot adjon a rendőrségnek a szocialisták kiutasítására. E javaslatnak pedig a miniszterium hosszas alkudezások után sem tudott többséget teremteni s egyfelől ez okozta, hogy Büttcher állam miniszter fridrichsruhei látogatása után Vilmos császár az új választásokat február 20-ra rendelte el. A kormány mindent el fog követni, hogy a választásoknál többséget alkosson, mi aligha fog sikerülni mert már is több mint 200 jelöltet léptettek fel a szocialisták.

Megemlítjük itt azt a sziate hihetetlen hirt is, hogy az „utazó“ német császár a tavaszon Brüsszelben találkozni akar Carnot köztársasági elnökkel, mire a francia revanche-párt hatalmasan kitör s tüntetőleg hangsúlyozza az orosz barátságot. Hej! mert fáj nekik a 70-iki nagy veszteség!

A „magyar egyesület“, mint említettem volt, Sylvester estjét az „Altstädter-Hof“-ban töltötte kedélyes mulatság mellett, melyben a magyarokon kívül nagy számú német közönség is részt vett. Annnyival inkább felül mulja siker tekintetében e mulatság az eddigieket, mert nem végződött defizitál, mi a vigalmi bizottság érdeme. Azonban egy oly eset történt ott meg a melynek a január 8-iki rendkívüli közgyűlésen is utójátéka vala.

E gyűlésen Horváth elnök először is bejelenté az egyesület ért két nagy veszteséget. egyik Augusztá császárné személyében, ki buzgó pártfogója, másik gróf Károlyi Alajos volt berlini nagykövet és az egyesület díszelnökében s egyszersmind tudatja, hogy előbbinek személyesen, utóbbinak sürgönyileg helyzetetett koszort a ravatalára, mit a gyűlés jóváhagyólag vett tudomásul s a veszteség miatti fájdalomnak felállással adott kifejezést.

Eztán kezdődtek az interpellatiok; az első és legfontosabb azon visszaélés ellen tétetett, mely a Sylvester estei mulatságon történt. Ugyanis ősi szokás az egyesületnél, hogy nyilvános, társas összejöveteleit magyar nyelven nyitja s üdvözli a vendégeket s csak azután történik a német nyelven való üdvözlés. Ez azonban akkor németül történt. Ezért interpellálta egyik tagtárs az elnököt.

Sajnálattal kellett tapasztalunk, hogy ezen a dolog természetéből önként folyó kérdés felett hosszabb vita fejlődött ki s hogy sokan voltak olyan ferde gondolkozásu magyarok (!), kik csupa vendégszeretéből és lojalitásból kifolyólag a német nyelvnek adtak elsőbbséget s plane épen egy hazafias érzelmeiről ismert fiatal ember védelmezte nagy páthosszal a német nyelvet. Nem csudálkoznak ezen a mai német világban! Hát mi tiszteljük a német sógort, vendégszeretünket és lojalitásunkat is ki mutatjuk, ha házunkhoz jó, de soha se tudnók megbecsátani, ha egy egyesület melynek épen a nemzeti nyelv és hazafiság ápolása shivatása, egy olyan czéljaival homlokegyenest ellenkező határozatot hozna. Szerencsére ez nem is történt meg; az egyesület derék elnökének erélyes fellépése folytán kimondatott, hogy ezután — mint régebb is — minden társas összejövetel magyar nyelven

nyitassék meg s magyarul üdvözöltsenek a vendégek. Ezután ismét szent volt a békesség.

Carneval herceg itt is beköszöntött, de a gyász miatt hihetetlenül még a tervezett fényes udvari mulatságok is elmaradnak, melyeket Vilmos császár Németország legfelsőbb körének tisztelgésére szándékozott rendezni. Ennek említésénél önkénytelenül eszembe jut a jó hírnévnek örvendő enyedi diákok bálja, melyet azt hiszem az idén is meg fognak tartani, meghívást igaz még nem kaptam rá. én is voltam egy időben enyedi diák, jókat mulattam azon a bálon s még most is eszembe jut az a jó: „Tudod rózsám, tudod mit...“ kezdetű souper csárdás, melyet azzal az igézó szemű lánnyal jártam, kinek egy tekintete elég volt, hogy meghódítson minden fiatal embert. De az idén elhagyom a fiataloknak, mulassanak ők. Vig mulatást!

Földi Zoltán.

KÖZGAZDASÁG.

Felhívás gyümölcsészetiünk érdekében.*)

Általános hangoztatott s elismert tény az, hogy gyümölcsészetiünk csak úgy fog fevirágozni s egyesekre, mint az egész országra hasznosítóvá lenni, ha jelenlegi igen számos, leggyakrabban silány gyümölcsfajaink helyét kevesebb — de jeles — a külföld által is kedvelt gyümölcsfajok tömeges termesztéséhez fordulunk.

Ezen célt tűzte ki a nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület akkor, midőn 1886-ban 6 holdas gyümölcsiskoláját megalapította, elhatározván egyidejűleg, hogy faiskolájában a vidék viszonyainak leginkább megfelelő jelesebb fajokat nagymennyiségben szaporítani fogja, hogy azokat lehető legelősebb áron a közönség rendelkezésére bocsátván, azzal a kitűnő gyümölcsfajok tömeges termelését előmoldítsa. Ez alapon ma már 14 fajban 8000-re menő 1-3 éves csemetével rendelkezik.

Ezen hazafias célját távolabbi vidékre is ki ohatván terjesztani ezennel azon felhívást bocsátja a tisztelt érdeklődő közönség becses figyelmébe, mely szerint a nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület hajlandó bárkinek előleges megrendelésére bármily tetszés szerinti fajból — fajonként legkevesebb 100 dbot előállítani, azokból szép, ép, erőteljes fákat nevelni s a megrendelők által meghatározott korban (1-5 évesig) kiszolgáltatni.

A nemesített csemeték árai a következőkben állapították meg:

1 éves vadba nemesített alma	vagy körte	ára	15 kr.
2 " " " " " "	" " " "	" "	20 "
3 " " " " " "	" " " "	" "	25 "
4 " " " " " "	" " " "	" "	30 "
5 " " " " " "	" " " "	" "	35 "
1 éves törpe alanyba alma, douszinbe, körte birsbe nem.			20 "
2 " " " " " "			25 "
3 " " " " " "			30 "

A t. közönségnek biztosítékul szolgál a gyümölcsészeti egyesület testülete és a faiskolát kezelő és vezető nagyenyedi m. kir. vinczellér képezde igazgatósága, kiknek minden törekvése oda irányuland, hogy a t. közönségnek a megrendelt gyümölcsfa csemeték biztos, azonos fajban szép, erőteljes példányokban juttathassa, mely ígéretének bevéltatása szempontjából akként intézkedett, hogy a megrendelt famennyiségnek 20%-át feles számban nemesítettetvén, ez által módja leendő az esetleg selejtes példányok kiközösítésére.

Hogy azonban a gyümölcsészeti egyesület ezen a fák csekély árából is feltűnő önzetlen hazafias célját viszont biztosíthassa, a t. közönséggel szemben azon határozatának ad kifejezést, miszerint a t. megrendelők a megrendelt fák kezelési időhöz mért árának legalább 30%-át előleg képen az egyesület előjáróságához beküldeni sziveskedjenek.

Ezen biztosítékul szolgáló összeg a megrendelő javára iratik s a fák átadása, illetőleg átvétele alkalmával, a fák árába betudatik.

A nagyérdemű közönség előtt ezen általunk kezdeményezett faiskola üzleti ujtás eleintén talán kissé szokatlan leendő s ez némi nehézségeket is fog ezen üzleti mód meghonosítása elé gördíteni, főleg, mert a fák beszerzésénél nem szoktuk meg még az előre való gondoskodást.

Azokban meg vagyunk győződve, hogy a komolyan gondolkodó és a jövőbe előre tekintő praetikus gazdák közönség hamar belátandja ezen ujtásnak életrevalóságát s annak az eddig szokásban volt faiskola üzleti mód feletti számos előnyeit, mely mellett, mint azt a gyakori alapos panaszok is bizonyítják, a vevők a megrendelt gyümölcsfajok helyett leggyakrabban más hasznavehetlen fajokat s gyakran silány példányokban kaptak s ebből kifolyólag bizton reméljük, hogy a már eddig is több oldalról kapott

* T. laptársaink kérének e közérdekű cikik átvételére.

Szerk.

megrendelések mellé eleget nyerevünk, sőt ezzel még más faiskolák is utánozandó példát szolgáltatunk.

Különösen nagybirtokosaink vannak hivatva e téren előljárni, mert módjukban áll nagy területeket gyümölcsfákkal hasznosítani — hol több száz, sőt ezrekre menő fákkal is lehet a tömeges gyümölcstermesztést meghonosítani s jövedelmezővé tenni.

Míg kisebb birtokosaiak szövetkezés útján érhetik el azt, hogy maguknak egy pár jeles fajból több száz csemetét nevelthessenek. Mintán a gyümölcsfák törzsének magassága a célt tekintve, különböző lehet, azért is megrendelésnél a fák törzsmagassága is megjelölendő leendő, míg ha ez a megrendelő által meg nem határozta, úgy a fák törzse a termőképesség és gyümölcszedés szempontjából is legelősebb — csak 4-5 láb magasságra fog neveltetni. A törpébe nemesítetteknél pedig ugyanaz 1/2-1 láb magasságot nyerev.

A gyümölcsészeti egyesület egyelőre csak alma és körte fák előállítására vállalkozik s esontárfajoknak csak az esetben adhatna helyet, ha erre tömegesebb megrendelések tétetnének.

Miután a nemesítés a tavasszal már kezdetét vevendi, a szükséges előkészületek teljesíthetése szempontjából a t. megrendelők felkérésnek, miszerint megrendeléseiket legkésőbb február hó végéig alólirt egyesület elnökségéhez beküldeni sziveskedjenek, mert évenként csak 6000 db fa lévén előállítható, ezen számafelettiek csak a jövő őrben lesznek elfogadhatók.

A gyümölcsészeti egyesület nagy faiskolájában tenyészett gyümölcsfajok:

Almák: Batul, Pónyik, Gyógyi piros. Téli fehér, Calvil, Londoni pepin, Canadai renet, Téli nagy parma, Francia arany renet, Tiroli fehér rozmarin, Ádám parmenje, Casseli nagy renet, Nemes Masaszki, Sikulai, Téli piros pogácsa, Orleansi renet, Parker pepinje, Carmeliták renetje. Ananász renet. Welteni Jauren, Muntineszki.

Ezen fajokba bele nem számítva a selejtes példányokat 10.495 db 1-3 éves ojavány van készletben.

Körték: St. germain d'hiver Hardenpont vajonca, Bergamoth Esperes, Napoleon vajonca, Vilmos körte, Téli esperes, Nemes Colmár, Angoulemei hercegnő.

Ezen fajok 840 db 1-3 éves példányokban vannak képviselve, melyek közül a 3 évesek a közelgő tavasszal a már közzétett kimutatás szerint eladhatók lesznek.

A nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület nevében

Mórágyl István, Dr. Magyarl Károly,
m. k. vinczellér-kép. igazgató. együleti alelnök

Gazdasági vegyes.

A ludnyesztés. A jó lud már gyertyaszentelő ünnep előtt elkezdi tojni s ha tojásai kikelesztésében megakadályozzuk, egy őrben háromszor tojik, összesen 12-24 tojást. A lud, mikor tojni akar, azzal tudatja ezt, hogy mindenhorá leül s fészket kezd rakni. Amint ezt az ösztönét észreveszszük, azonnal minden lud számára szalmából és közéje kevert száritott csalánból fészket kell készíteni; különben még jobb, ha a fészket szénával vagy száraz mohával kibéleljük. A fészkeknek alacsonynak kell lenni, hogy a lud könnyen föl és leszállhasson s mégse fordítsa fel. A ludat mindennap reggel megojtozzuk s addig tartjuk az őiban, míg meg nem tojt. Amint egy tojást a fészkebe tojt, a többi is abba tojja, csak hogy tojásait kiszedjük a fészkekből a mérsékelt melegű helyre tesszük. Ha úgy intézhetjük a dolgot, hogy a libák csak márczius közepén kelnek ki, annak az az előnye van, mert akkor, már zöld takarmányt is adhatunk a libáknak. A mely lud keltetni akar, az tollait tépi, ezeket a fészkebe rakja s egész nap le nem száll róla. A mint ezt észreveszszük, azonnal a ludnagyságához képest 10-15 tojást teszünk alája s a ludnak az idő alatt, míg tojásain ül, részben áztatott zabot vagy árpat és tiszta homok adunk. A libák 26-30 nap alatt kelnek ki. A melyek korábban bujnak ki a tojásból, ezeket ki tesszük a fészkekből s min a többi is kikelt, meleg helyen gyapju vagy toll közt tartjuk. Midőn a többi is kikelt, ezeket is az anyjuk alá tesszük s 2-3 napig alatta hagyjuk a fészkekben, hogy jól megszáradjanak, mely idő alatt eleséget nem kapnak. Negyedik napon kivesszük őket a fészkekből, fekete kenyérmorzsát vagy apróra vagdalt tojást adunk nekik kevés buzakorpával keverve és vizet. Később főt csalánt, buza vagy, árpakerpát keverünk nekik össze s megnevelsítjük. A fiatal libákat 8-10 napig meleg őiban vagy istállóban vagy szobában tartjuk, egy idő után, ha a napok melegek, anyjukkal a kertbe visszük, a hol pázsított csipegethetnek; tizenégy napos korukban már vizre is bocsáthatjuk őket. Akkor is azonban ügyelni kell arra, hogy reggel nagyon harmatos pázsitra ne menjenek; este harmatosas előtt kell a libákat hazahajtani. A libák mikor tollasodnak, beteges állapotban vannak; ekkor reggel és este zabot és gabonadarával kevert össze-tört zöld takarmányt adjunk nekik, hogy a tollak fejlődéséhez szükséges erőt gyarapítsa bennök. Egy hónapos korukban bátran kihajthatjuk az öreg luddal a legelőre, de szükséges, hogy addig a míg a tarlóra nem járhatnak, reggel és este egy kis zabot adjunk nekik s vigyázzunk, hogy harmatos legelőre ne járjanak s zápor vagy jégeső ne érje őket.

Meteorologiai adatok

Január 18-31. Nagyenyeden.

NB. Az adatok sorrendje: légnyomás közepe ten-mms gerszínén, hőmérsék közepe, maximuma és minimuma C°.

Ny. Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1890.

viszonylagos nedvesség közepe %, csapadék mm. borulat (bt=borult, bs=borus, dt=derült, ds=derős) legnagyobb szél (E-K-D-N 1-10 fokkal) stb. Az egész hétről szóló sorozat zárjéles számai az előbbi hét közti különbséget jelentik.

Szombat	67.4	-2.6	+1.0	-6.0	93	bs	DK2	ny	data,	hó
Vasárnap	63.5	-2.8	-0.5	-7.0	90	bs	—	—	—	—
Hétfő	60.2	-0.2	+2.4	-3.1	86	bs	EN3	—	—	—
Kedd	56.1	+1.6	+5.4	-1.5	88	bs	EN3	1.9	hóeső	—
Szerda	61.8	+0.6	+3.4	-1.2	98	bs	—	0.8	„	köd
Csütörtök	54.7	+0.8	+5.6	-3.5	88	bs	D3	0.6	„	—
Péntek	46.4	+5.6	+8.2	+3.2	77	bs	N5	1.3	eső	—
Egész hétről	58.6	(-6.5)	+0.4	(+4.3)	89	(0)	bs	4.6	+3.4	—

Szombat	62.9	+0.2	+3.0	-2.8	76	ds	EN8	—	—	—
Vasárnap	67.3	-2.5	+0.0	-7.0	92	bs	EN2	—	—	—
Hétfő	61.2	+3.3	+8.0	+0.8	74	bs	DN5	—	—	—
Kedd	58.6	+3.5	+8.5	+0.5	72	ds	DN6	—	—	—
Szerda	57.9	+2.4	+7.5	-3.0	81	bs	DK3	—	—	—
Csütörtök	61.0	+1.5	+4.0	-0.3	89	bs	EK5	5.0	hózatár	—
Péntek	66.3	-1.9	+0.0	-3.0	94	bs	E2	7.1	hó	—
Egész hétről	62.5	(+3.9)	+0.9	(+0.5)	84	(+5)	bs	12.1	(+7.5)	—

A jövőben valószínű időjárás: II-ik tél jökora hideg (—15 körül) később újra csapadékkal.

Közli: Dr. F. D.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Verfälscht schwarze Seide. Man verbrenne ein Musterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verloscht bald und hinterlässt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speickig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Sehusfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterlässt ein dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht kräuselt sondern krümmt Zerdrückt man die Asche, der echte Seide, so zerstäubt sie, die der verfälschten nicht. Das Seidenfabrik-Depot von G. Henneberg (K. u. K. Hofhof.) Zürich versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus (5)

Dr. BO CZ J. PINCÉJÉBÖL.
Sárdi 1883-beli
KÖVÉRSZÖLLŐBOR
Ára: egy nagy palacznak (á 1 liter) 1 frt.
Kapható CZIRNER J. JÓZSEF kereskedésében (2-3)

3188/1889
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság által Weisz Henrich bécsi kereskedő özégnek Frankovszky József elleni végrehajtási ügyében. végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 795 frt 23 kr tökélovetelés és ennek 1888. évi május hó 1-től járó 6% kamata, 61 forint 10 kr. perbeli, 15 frt 65 kr. végrehajtási már megállapított valamint jelenlegi 6 frt 80 kr. s a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Frankovszky Józsefnek a nagyenyedi 1039. számú újkben A + 1. rendszám alatt foglalt ingatlanaira 1024 forintban megállapított kiküldési árban elrendelte

Az árverés 1890-ik évi február hó 12-ik napján déle. 9 órakor a nagyenyedi kir. járásbíróság tkvi hatóság irodájában fog megtartatni.

Arverezni szándékozik végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy ovadék képes értékpapirban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltva után 2 egyenlő részben, 15 és 30 nap alatt, minden egyes részlet után az árverés napjától számítandó 6%-os kamatokkal együtt át a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróóság mint telekkönyvi hatóságnál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróóság, mint tkönyvi hatóság Nagyenyed, 1889. június 4-én

(1-1)

Csegezi,
kir. albíró.

A Minorita-rend ügyvezetelt Rezidentia épületében 2 egymásba nyíló tágas szoba szép nagy tágas konyhával, kamara és fás színnel a földszinten, 1 külön szobával az emeleten kiadó. (3-3) Értekezhetni BISZTRITSÁNYI LAJOS-nál.

Szerkesztő Nagy A KIADÓI lap szellemi közlemények

Kiadó Wokál János az előfizetés bérmentesen Kéziratok nem

Évek óta lában oly eme jelenleg. A kezű és meré miniszter, — Albin, kit az éljenezett, — hatalmas deba személyben — nem is szólva új alkotások, rányok megsz tatóbbá a jövő türünk mi, kü naszra fakad

Különöse tatás nagy fel bár az idő rö felsorolt s me egészben, nem részletekben, seül valóban erdélyi részek s még e rész hágón tuli ré törvényeken télyben álló gével rendel hozzuk fel: más felfogás jog szintén ez nagyon so

Az igazs említett fel a börtönügvet. köllően rend törvényesékek voltától, hiva börtön mind lyekben a fo lehet ugy val is köllően alkalmas telel s kivált emel miseriákon k Hallottuk ugy akarnak lét előbb a meg már csak ab mivel egyes őrzése pénzü elszört kissel s köllő beres biztonsági, s már alig leh

A nagyenyedl egyl
A nagy rades kögy városháza tan alatt számos Közgyti Tiszt A gyors egy újv előc csésen elért b